

Analýza: 30. Apokalypsa v SBC je výsledkem teologie a „konzervativního probuzení“

Historie jižních baptistů byla demytologizována. Jejich příběh byl ten nejhorší možný lidový příběh o zlu liberálních kazatelek a hrdinství křížáckých pastýřů. Nezachránili církev před liberalismem. Vystavili nevinné lidi celoživotnímu utrpení.

Analýza

Obrazy z barevného skla Paige Patterson (vlevo) a Paul Pressler (vpravo) ve vitrážích od Don Young Glass Studio (dyglassstudio.com).

Skandál sexuálního zneužívání v SBC je „úspěšným“ příběhem teologické vize a sociální struktury „konzervativního oživení“

Nepamatuji si konkrétní datum, bylo to koncem léta 1985 – ale přesně si pamatuji, kde jsem stál. Na slunci, poblíž oken v knihovně *Gordon-Conwell Theological Seminary*. Vytahoval jsem z regálů knihu *Christus Victor* od Gustafa Auléna, když ke mně přistoupil můj oblíbený profesor teologie.

Krátce jsme si povídali a pak se zeptal: „Víte, co se děje v *Southern Baptist Convention*?“ Držel nedávný výtisk *Christianity Today*. Ukázal na novinový článek v otevřeném časopise.

Pocházel jsem z Kalifornie, ne zrovna z území jižních baptistů. Ale trochu jsem o nich věděl.

Překvapivý počet mých spolužáků v tomto Massachusettském semináři byl ze Severní Karolíny a Georgie. A neustále mluvili o „fundamentalistickém převzetí“ jejich denominace.

Jižní baptisté právě pořádali výroční národní setkání (sjezd delegátů). Zvolili [jiného fundamentalistického prezidenta](#) a porazili snahu umírněných v SBC získat zpět svůj hlas v této církvi. Byla to velká zpráva a později bude v SBC vnímána jako „[předělový okamžik](#)“.

„Trochu,“ přiznal jsem. Všichni věděli o násilném převzetí SBC fundamentalisty. Asi deset let jihobaptističtí fundamentalisté připravovali institucionální a teologické politické úsilí k odstranění

umírněných a liberálů z církevního vedení, z baptistických kolejí a seminářů a ze všech organizací SBC. Byli neoblomní – a úspěšní.

„Vzhledem k tomu, že budete na postgraduální škole studovat americké náboženství, jsou tyto zprávy důležité.“ Odmlčel se a pak s obzvláště radostným důrazem řekl:

„Je to poprvé v historii, kdy se konzervativcům podařilo odvrátit liberalismus ve velké denominaci. Každý konzervativce – každý evangelikál –, který chce vrátit svou církev k pravověrnosti, musí pochopit a napodobit to, co dělají v SBC. Všichni bychom teď měli ‚být‘ jižní baptisté.“

A pak se usmál – byl to možná ten nejzlomyslnější úsměv, jaký jsem kdy viděl.

Skoro jako by předpovídal příštích třicet let amerického protestantismu.

* * *

Pokud byl rok 1985 předělem v SBC, pak 22. květen 2022 znamená to, co bývalý vůdce jižních baptistů Russell Moore rozzlobeně nazval „[apokalypsou jižních baptistů](#)“.

Mooreova esej obsahuje nostalgickou vzpomínku na historii převzetí moci jižními baptisty – „*SBC byla zachráněna před liberalismem*“. Toto je klíčová pasáž:

Lidé mimo svět SBC si nedokážou představit sílu mytologie *Café Du Monde* – místa ve francouzské čtvrti New Orleans, kde nad beignetkami¹ a kávou dva muži, Paige Patterson a Paul Pressler, na ubrousku naplánovali, jak by SBC mohla obnovit „závazek k pravdě Bible“ a věrnost jejím dokumentům „vyznání víry“.

Pro jižní baptisty určitého věku je tento příběh ekvivalentem wittenberských kostelních vrat pro luterány nebo Aldersgate Street pro metodisty. Věřili jsme, že SBC zachránila před liberalismem odvaha těchto dvou mužů, kteří nikdy neustoupí. Opravdu jsem tento příběh učil své studenty.

Tito dva mýtičtí vůdci jsou nyní zneuctěni. [Jeden](#) byl vyhozen poté, co údajně nesprávně nakládal se zprávou oběti znásilnění v instituci, kterou vedl poté, co byl zdokumentován, když veřejně komentoval fyzický vzhled dospívajících dívek a pro jeho rady ženám fyzicky týraným jejich manžely. [Druhý](#) je nyní v civilním soudním řízení kvůli obvinění ze znásilnění mladých mužů.

Bylo nám řečeno, že chtějí zachovat staré náboženství. Chtěli dobýt své nepřátele a vyrobit vitrážová okna, která by jim dělala čest – bez ohledu na to, kdo byl na jejich cestě zraněn.

Setkání Patterson-Pressler se odehrálo v roce 1967 a v následujících desetiletích oba muži vymysleli plán na sjednocení konzervativců jižních baptistů a zmanipulování institucionálních postupů k převzetí největší americké protestantské denominace. Bylo to drzé – a byla to dlouhá hra. O této historii [napsal Jonathan Merritt v *The Atlantic*](#):

Tito dva muži úspěšně prováděli svou strategii v následujících desetiletích v hnutí, které

označili za „konzervativní obrodu“ a které jejich odpůrci nazvali „fundamentalistické převzetí“. Ať to někdo nazývá jakkoli, výsledkem byla očista od umírněných z řad denominací, kodifikování doslovných výkladů Bible a přeměna Jižní baptistické konvence v mocného spojence Republikánské strany.

Bylo to obrovské vítězství jak v církvi, tak ve státě – a mělo to důsledky v americké historii, které se teprve rozvinou. Není divu, že epizoda z *Café du Monde* dosáhla mýtického statusu pro konzervativní jižní baptisty, jako je Russell Moore.

Žádným fundamentalistům se nikdy nepodařilo to, co dokázali oni dva: vyhrát všechno. Obrátili teologické a sociální hodiny v obrovské denominaci na chod zpět a ze své církve udělali nejvýznamnějšího zprostředkovatele moci v republikánské straně.

I když oceňuji zápas pana Moora s Jižní baptistickou konvencí v posledních několika letech, a zejména jeho zápas s tímto původním mýtem, je nutné zdůraznit, že Patterson a Pressler nikdy neměli v úmyslu nic „zachraňovat“.

Až na jednu věc: mužskou moc – jejich autoritu – jako absolutních vůdců v církvi a státu.

Vždy šlo o uplatňování moci – zvláště o ovládání žen.

A není na tom nic mytologického.

Je to způsob, jakým patriarchát vždy funguje.

* * *

Jižní baptisté mohou mít rádi mýtus o záchraně jejich církve před liberalismem. Ale je tu něco, co baptisté nemají rádi: vyznání víry.

Kupodivu v tomto příběhu o fundamentalistickém převzetí Konvence jižních baptistů hraje ústřední roli „vyznání víry“.

Od svých počátků v 17. století kladli baptisté důraz na svobodu svědomí, osobní zkušenosti a odluku církve od státu.

V roce 1600 se etablovaní náboženští vůdci – zejména kalvinisté a anglikáni – obávali, že radikální vášně baptistů pro svobodu duše naruší Boží plán mužského vedení ve vládě, církvi a rodině.

A baptisté neudělali nic, aby takové obavy zmírnil, zvláště když jejich ideály pomáhaly podněcovat demokratické revoluce jak v Anglii, tak v amerických koloniích.

Baptistická oddanost svobodě také formovala revoluci mezi křesťanskými ženami – umožnila jim uplatnit své duchovní dary a ujmout se vedení ve vznikajícím náboženském hnutí.

Jedním z důvodů prvních útoků na baptisty v Anglii bylo, že skandálně připouštěli „[kazatelky](#)“ ve službě, včetně jedné paní Attawayové, jejíž úterní odpolední biblické přednášky v roce 1645 přilákaly až tisíc dychtivých posluchačů (vypadá to, jakoby paní Attawayová byla pramatka Beth Mooreové!).

Baptistky patřily k největším radikálům revolučního století – a kázaly evangelium vizionářského rovnostářství založeného na biblických injekcích jako „*vaše dcery budou prorokovat*“ a „*v Kristu Ježíši již není muž a žena*“.

Kritici těchto žen – límečky vycvičené na univerzitách – viděli souvislost mezi demokratickou revolucí a ženským radikalismem. Podle jedné současné brožury ženy kazatelky:

v poslední době pokročily s marnivou a slavnou arogancí, aby kázaly ve smíšených kongregacích mužů a žen, drzým způsobem, tak si uzurpovali autoritu nad muži a přijaly povolání neoprávněné Božím slovem pro ženy: pod záminkou, že všechny slouží tak, jak je Duch vede; kde se velmi křiví a zneužívají pohnutky blaženého Ducha, aby z něj učinily původce tolika rozkolů, nepořádků a zmatků; jsou spíše vedeny silnými klamy knížete temnoty, aby se postavily své nevědomosti, pýše a marné slávě.

Radikální ženy pro ně znamenaly neuspořádanou společnost; jen chaotická společnost by dovolila takovým bezbožným ženám „uchvátit autoritu nad muži“. Jediným řešením bylo vrátit ženám citát z Písma – texty o ženách, které mlčí, nemají autoritu, a výzvu, aby se manželky podřídily svým manželům – a uvěznit je.

Baptistický radikalismus se v Anglii – ve světě přísně kontrolovaném anglikánskou církví – příliš daleko nedostal, ale zapustil kořeny na úrodné duchovní půdě anglických amerických osad.

V koloniích (a později ve Spojených státech) si baptisté udrželi rovnostářskou výhodu vůči ženám, chudým a zotročeným – těm, jejichž duše toužily po skutečné svobodě – a pronikli z postavení outsidera, aby se stali jednou z nejdominantnějších forem protestantismu ve většinovém protestantském mladém národě.

Ale baptistický úspěch nakonec znamenal baptistický kompromis. A kompromisní baptisté ho učinili, zvláště na jihu, kde, jak se stali bohatšími, společensky váženějšími a politicky vlivnými, baptističtí muži přijali hierarchii privilegií svých anglikánských vládců, hierarchii pohlaví, postavení a rasy založenou na biblické pasáži v Efezském:

Muži jako hlava státu, církve a rodiny; ženy jako submisivní (ale ne rovnocenné) partnerky; děti jako poslušné potomstvo; a otroci jako poslušný majetek svých pánů.

Baptisté na americkém jihu se tak nakonec stali jižními baptisty – denominací, kde převládala kultura jižního patriarchátu a úcty. Tato kultura má svůj původ v anglikánské výsadě a právu a *nepochází z vlastního rovnostářského náboženského hnutí baptistů*.

Hierarchie však přetvořila samotný význam a praxi baptismu a vytěsnila duchovní svobodu tím, že ji nahradila hlubokým závazkem – skutečně posvátnou povinností – k podrobení a zotročení.

Možná není překvapením, že baptističtí vůdci nadále trvali na tom, že jsou „nehierarchickým“ sdružením (žádná vyznání víry! žádní biskupové! žádné liturgie!), i když se pohybovali směrem ke stále rigidnějším formám patriarchátu a rasové nadřazenosti.

Všichni rádi věříme, že jsme věrnými správci tradice, kterou jsme zdělili, i když nejsme.

Jako aspekt jejich deklarované nechuti k hierarchii jižní baptisté nenapsali vyznání víry, ale vytvořili si obrys víry – prohlášení nazvané [*Baptistická víra a poselství*](#) (*Baptist Faith and Message*), jakési „nevyznání“ víry.

První verze byla vydána v roce 1925 v době rozkvětu fundamentalisticko-modernistické krize.

Revize z roku 1963 zmírnila fundamentalismus staršího prohlášení a silněji formulovala baptistický

prostor v doktríně, která upřednostňovala svobodu svědomí.

Nakonec jihobaptističtí zastánci tvrdé linie – jako Patterson a Pressler z mytologického vyprávění Russella Moora – definovali svobodu svědomí jako liberalismus. Prohlášení z roku 1963 považovali za problematické, za jakési otevřené dveře směrem k méně biblické církvi.

Koncem tedy 70. let zahájili křížovou výpravu, aby to změnili. A to znamenalo převzetí denominace.

Mezi jejich prvními cíli byly ženy – baptistické ženy ve službě (do roku 1987 bylo v SBC ordinováno přibližně [500 žen](#)) a především ženy v domácnosti.

Jižanší baptističtí fundamentalisté se zaměstnávali vytvořením celého hnutí nazvaného „[komplementarismus](#)“, teologické doktríny o rovných, ale oddělených pohlavích založené na „radostném podřízení“ manželek a omezování ženské autority.

V roce 1998 se jim podařilo přidat do *Baptist Faith and Message* nový článek o teologii rodiny:

Manžel a manželka mají před Bohem stejnou hodnotu, protože oba jsou stvořeni k Božímu obrazu. Manželský vztah modeluje způsob, jakým Bůh jedná se svým lidem. Manžel má milovat svou ženu, jako Kristus miloval církev. Má Bohem danou odpovědnost starat se o svou rodinu, chránit ji a vést ji. Žena se má milostivě podřídít služebnému vedení svého manžela, stejně jako se církev ochotně podřizuje Kristově hlavě.

Zakotvili hierarchii a patriarchát ve svém vyznání bez víry, čímž učinili „hlavní“ a „milostivou“ podřízenost jádrem víry jižních baptistů.

Úpadek byl rychlý. Umírnění opustili Southern Baptist Convention a vytvořili samostatnou denominaci. Důvěryhodný novinář PBS [Bill Moyers](#) nazval konzervativce „teologickými stalinisty“ a bývalý prezident [Jimmy Carter](#) se vzdal členství v církvi. Carter později [vysvětlil, že odešel](#) kvůli názorům SBC na ženy:

Nanejvýš odporné je přesvědčení, že ženy musí být podrobeny přáním mužů, což omlouvá otroctví, násilí, nucenou prostituci, mrzačení pohlavních orgánů a národní zákony, které opomíjejí znásilnění jako trestný čin. Mnoho milionů dívek a žen to ale také stojí kontrolu nad vlastním tělem a životy a nadále jim to odepírá spravedlivý přístup ke vzdělání, zdraví, zaměstnání a vlivu v jejich vlastních komunitách.

Ale Patterson a Pressler jásali. Vyhráli. Jako by chtěl zpečetit tuto dohodu, v roce 2000 vedl Paige Patterson ([který byla zapleten do skandálu](#)) [550 párů v hromadném obřadu](#) k obnovení jejich svatebních slibů, kde:

„Manželky se jednomyslně odvděčily a zavázaly se, že se milostivě podřídí a budou dodržovat své role vůči manželu jako vedoucího služebníka a zároveň uznávání svých povinností manželky a matky jako prioritu nade vše kromě Boha‘.“

„Jsme přesvědčeni, že popírání nebo zanedbávání těchto zásad,“ podle prohlášení vytvořeného a podepsaného mnoha jižními baptistickými vůdci, „povede ke stále ničivějším důsledkům v našich rodinách, našich církvích a kultuře obecně.“

Pokud je společnost v problémech, obviňujte ženy. Každý problém se vrací k Evě, hříšnici, svůdnici. Postavte ženy do řady a kultura bude obnovena do správného řádu.

Southern Baptist Convention se stala *přesně* tím, čím Paige Patterson a Paul Pressler doufali, že bude – a *přesně* tím, čím se Bill Moyers a Jimmy Carter obávali, že se stane.

Sexuální skandál Southern Baptist není o pár vadných mužích. Není o mnoha vadných mužích. Není o chybném vedení nebo chybné politice.

Je to „úspěšný“ příběh teologické vize a sociální struktury, kterou Patterson a Pressler plánovali.

Pochybuji, že konkrétně plánovali zneužití, protože vždy nabízeli vysvětlení, že jejich hierarchie závisí na klauzuli „jako Kristus miloval církev“. Ale skončilo to tak.

Protože fyzické a sexuální zneužívání je rysem systému. Náboženská hierarchie byla vždy používána proti ženám a byla používána ke snížení jejich postavení jako lidských bytostí. Počínaje Evou.

Poté, co byly ženy obětovány kvůli sociálnímu hříchu, politickému nepořádku a kulturním změnám, staly se terčem dominance a kontroly, doplněné imperativem podřídít se – jediným možným výsledkem je zneužívání.

To nelze napravit nebo řešit bez teologické revoluce inkluzivity a rovnostářství – revoluce, kterou SBC odmítla, když přijala plán vyhlášený v *Café du Monde*.

Zjednodušeně řečeno, Southern Baptist Convention nemá jen problém sexuálního zneužívání. Má teologický problém, který vyvolal problém sexuálního zneužívání.²

Není mi líto, že historie jižních baptistů byla demytologizována. Jejich příběh byl ten nejhorší možný lidový příběh o zlu liberálních kazatelek a hrdinství křížáckých pastýřů.

Existuje však mýtus, který přetrvává i po této hrůzné zprávě. Zdá se, že ho Russell Moore nezná: je to mýtus o *vládném* patriarchátu.

Benigní patriarchát neexistuje. Hierarchie – zvláště ty teologické založené na genderu – vždy skončí tak, že někoho utlačují a zneužívají. To není mýtus. Není to ani podobenství. Je to tragická, depresivní, odporná a často opakovaná historie.

Jižní baptistická konvence nám to vše připomněla. Nezachránili církev před liberalismem. Vystavili nevinné lidi celoživotnímu utrpení.

Vysílali varování před tím, co se stane, když se nějaký politický orgán pokusí obnovit pořádek přestavbou hierarchické pyramidy moci. To je lekce, které bychom měli všichni věnovat pozornost.

Poznámky:

¹ Beignetky jsou smažené kousky těsta, které se největší popularitě těší v Louisianě. Podávají se vždy horké a hojně obalené v moučkovém cukru.

² Liberální instituce mají také problémy se zneužíváním – ale tyto problémy a vzorce nemají původ v konkrétní teologické vizi nebo interpretaci Bible, která působí v SBC.

V liberálních komunitách zneužívání vzniká z různých okolností a lze jej zmírnit různými mantinely a politikami.

Existují také liberální hierarchické náboženské skupiny nebo organizace - pojmy „liberální“ a „hierarchické“ jsou obtížné, možná dokonce protichůdné, vytvářejí napětí, zejména pokud jde o moc a autoritu, které také mohou vést ke zneužití.

DIANA BUTLER BASS 3. ČERVNA 2022

[Religion Dispatches](#)

Diana Butler Bass

Diana Butler Bass

Diana Butler Bass, Ph.D., je oceňovaná autorka, populární řečnice, inspirativní kazatelka a jedna z nejdůvěryhodnějších amerických komentátorek náboženství a současné spirituality. Zde se můžete přihlásit k odběru *The Cottage*, jejího zpravodaje „pro ty, kteří se cítí nespokojeni, jsou nespokojeni nebo si nejsou jisti náboženstvím“. Pro více informací navštivte její webovou stránku dianabutlerbass.com.

-tep-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)